

STELLING: Volgens ir. Ronald E. Waterman richt 'bouwen met de natuur' zich op de toekomst

Herstel van kust is beter dan aanleg eiland in Noordzee

NILS ELZENGA

Voor de duidelijkheid: een polder bestaat uit drooggelegd land omringd door dijken. Als je, zoals het CDA-Kamerlid Joop Atsma voorstelt, een flink eind uit de kust een gebied ter grootte van de Noordoostpolder wil inpolderen, moet je daaromheen eerst extreem hoge dijken bouwen. Na het droogleggen moet je al die kilometers beschermingswal onderhouden. De Noordzee beukt er constant tegenaan. Een Noordzeepolder is technisch mogelijk, maar onhaalbaar duur. En het is onveilig: stel dat kwaadwillenden een stuk dijk opblazen? De catastrofe zou onvoorstelbaar zijn.

Een veiliger plan, dat de Delta-commissie eveneens zal evalueren, is het opspuiten van een serie eilanden in de Noordzee. Evenals droogleggen kost dat echter vele miljarden, onder meer vanwege de benodigde hoeveelheid zand. Helemaal onbetaalbaar is een eiland in de vorm van een tulp, de Nederlandse variant op de palmboom voor de kust van Dubai. Het idee is leuk: de tulp is een typisch Nederlands symbool. Dat bovendien Nederlandse Turken aanspreekt, want de bloem komt oorspronkelijk uit Turkije. Maar een tulpvormig eiland heeft een extreem lange kustlijn. Aan kustbescherming hangt een prijskaart.

Bij zowel ingepolderde als opgespoten eilanden in zee rijst bovendien de vraag: hoe kom je er? Tunnel, bruggen of veren verhogen de kosten aanmerkelijk, zeker als het nieuwe land ver in zee ligt. Een belangrijker bezwaar tegen beide plannen is dat ze de kust onvoldoende beschermen: enigszins tegen golfslag, niet tegen de zeespiegelstijging. Die zeespiegel stijgt al honderden jaren, zoals het land al eeuwen zakt, maar onder invloed van de klimaatverandering wel steeds sneller.

Tot nu toe

- **In de 19de eeuw** pakt Nederland de binnenwateren aan, de steeds overstromende rivieren, de uitdijende meren in het veen en het tekort aan vaarwegen.
- **In de 20ste eeuw** komen de binnenzeen aan de beurt.
- **De watersnoodramp van 1916** leidt tot de afsluiting van de Zuiderzee, een plan al in 1891 door ingenieur Lely bedacht.
- **Na de ramp van 1953** worden de Deltawerken uitgevoerd.
- **De laatste 25 jaar** circuleren er veel plannen voor de Noordzee.
- **November 2007:** Het kabinet besluit het CDA-plan voor landwinning in de Noordzee, gepresenteerd door Kamerlid Joop Atsman, te laten onderzoeken door de Deltacommissie van oud-Landbouwminister Cees Veerman.
- **Deze commissie rapporteert eind 2008** over onder meer de bescherming van de kust.

Dus stel ik: de beste manier van de gewenste landwinning in de Noordzee is geen eiland. Het is herstel en verbreding van bestaande kustgebieden. Wel volgens de door mij en anderen ontwikkelde methode 'bouwen met de natuur': niet langer dammen en dijken bouwen als bolwerken tegen de zee, maar duinen en stranden aanleggen in harmonie met het water. Kunstmatige, 'harde' elementen alléén daar waar absoluut noodzakelijk.

Mijn inspirator was de Tsjechische ingenieur Svašek. Die had op de Duitse waddeneilanden waargenomen hoe betonnen zeeweringen het afbrokkelen van de kust slechts verergerden. Svašeks visie van een dynamische kust waarop de natuurlijke aangroei en afkalving van land elkaar in evenwicht houden heb ik verdiept en verbreed. In 1980 publiceerde ik mijn eerste plan, later

vaak betiteld als het 'plan-Waterman', voor kustuitbreiding op de 'bouwen met de natuur'-manier. De aanleg van de slufterdam, als uitbouw van Europoort/Maasvlakte, gevolgd door Seaport Marina IJmuiden/Kennemerstrand, waren vroeger voorbeeld van deze landwinning-methode. Typisch daaraan is de combinatie van netto natuurwinst en economische functies zoals recreatie, havenactiviteiten en infrastructuur.

Tegenwoordig wordt 'bouwen met de natuur' breed gedragen. De regering creëert per 1 januari 2008 uit bestaande instituten een toonaangevend kenniscentrum ten faveure van de methode. 's Werelds grootste baggeraars raken overtuigd. De Technische Universiteit Delft krijgt zelfs een hoogleraar 'bouwen met de natuur'. Maar het belangrijkste: de Tweede Kamer heeft potentiële kustuitbreidingsplannen langs de hele Noordzeekust goedgekeurd. Bij Hoek van Holland is het eerste land al opgespoten. Het strand is verbreed, een tweede duinenrij is aangelegd. Het is, kortom, allang in kannen en kruiken hoe we landwinning in Nederland de komende tijd gaan realiseren.

Desondanks verdient Atsma een pluim voor zijn initiatief. Want het vraagstuk van de landwinning verdient veel meer aandacht. Politiek én publieke opinie zijn slecht op de hoogte van de situatie. Dat blijkt uit het huidige, deels achterhaalde debat waarin behalve zinnige dingen ook veel nonsens wordt beweerd.

Daaraan ben ik gewend geraakt. 'Bouwen met de natuur' kreeg veel tegenstand. Ik heb woedende zalen toegesproken. Vroeger was ik na zo'n stroeve speech tot tranen toe verdrietig. Inmiddels weet ik: er komt geen spoorweg tot stand zonder dwarsliggers. Dus probeer ik mijn toehoorders wetenschappelijk verantwoord te overtuigen. Dat lukt stevast. Als mensen me laten uitspreken, krijgen ze grote waarde-

ring voor 'bouwen met de natuur'. Met de stichting Noordzee, fel tegen voorstellen als die van Atsma, heb ik een goede verstandhouding. Hetzelfde geldt voor andere natuurorganisaties. Logisch: 'bouwen met de natuur' wortelt in het verleden en wijst naar de toekomst - zoals alle goede plannen. Gefaseerd herstellen we de historische kustlijn van het begin van de Gouden Eeuw. En met natuur als belangrijkste component is de methode gericht op duurzaamheid. De aanpak is integraal en incorporeert ook recreatie en wonen.

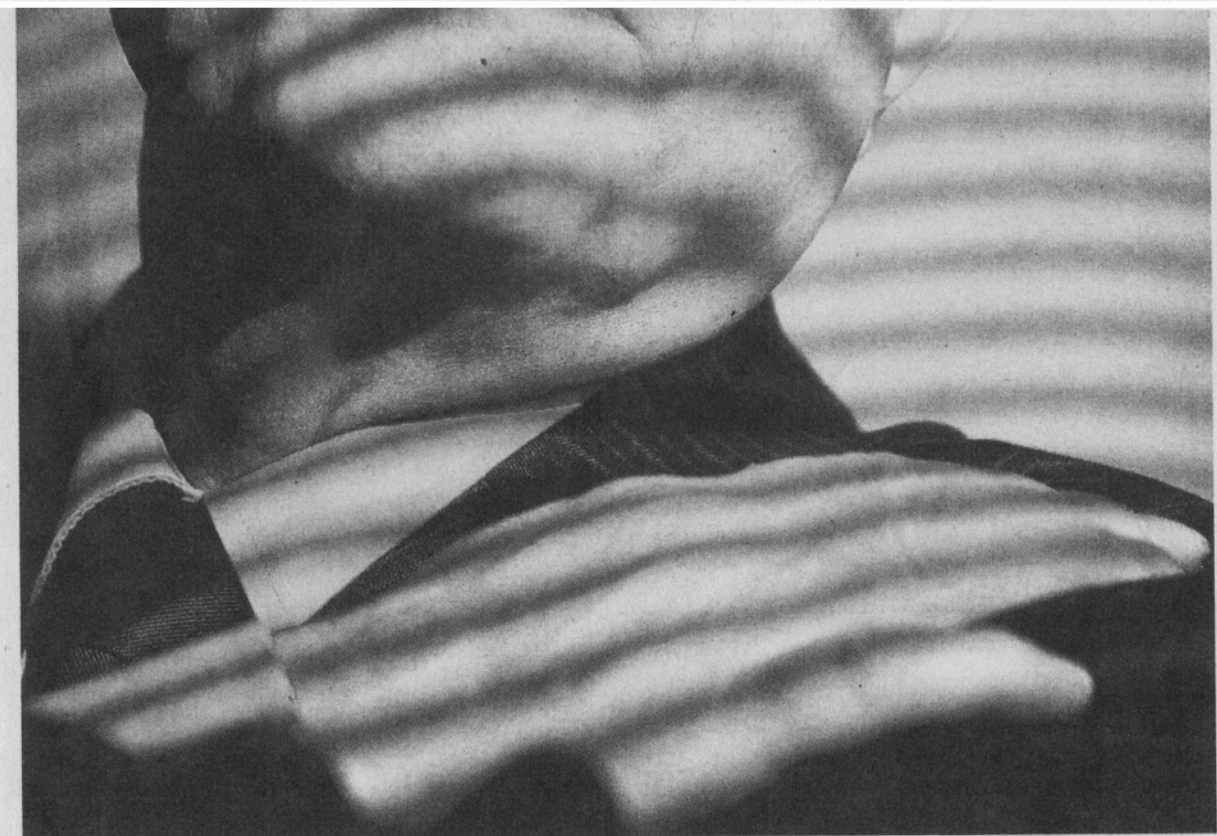
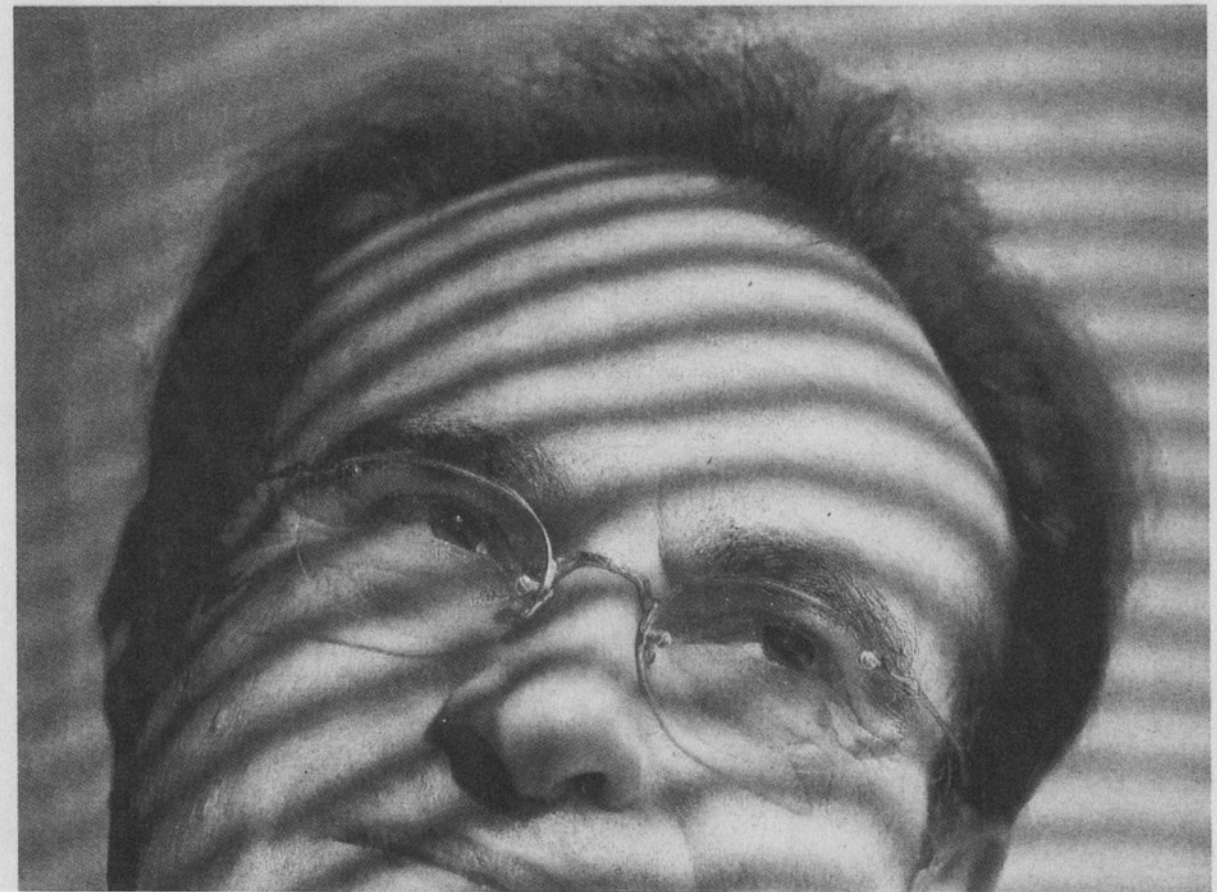
Je ziet het buitenland overstag gaan. Ik geef over de hele wereld succesvolle lezingen. Op plekken nabij dichtbevolkte kust- en deltagebieden, waar viervijfde van 's werelds stedelijke concentraties liggen, begint men geleidelijk aan 'bouwen met de natuur' toe te passen. Een deel van het herstelplan rondom New Orleans bestaat uit de aanleg van moerassen aan de monding van de Mississippi: daarin verliezen golven op natuurlijke wijze energie.

Nederland moet als waterland weer internationaal op de kaart komen te staan: een terecht veelgehoord sentiment. Via toepassing in de landen die ik adviseer is 'bouwen met de natuur' daarmee bezig."

Ingenieur en milieudeskundige Ronald E. Waterman, VVD-veteraan in de Provinciale Staten Zuid-Holland, is autoriteit op het gebied van de samenwerking tussen land en water. Hij ontwikkelt sinds 1980 landwinningprojecten, is gastdocent aan zes universiteiten en adviseert in 34 landen kenniscentra en regeringen.

MEER WETEN?

Waterland (www.waterland.net) heeft een aparte sectie gewijd aan waterbouw. Stichting De Noordzee informeert over wat op de Noordzee gebeurt: www.noordzee.nl. www.kustlijn.nl probeert de cultuur van de kustlijn in kaart te brengen.

Ronald E. Waterman, bedenker van het gelijknamige plan voor kustuitbreiding: 'Ik heb woedende zalen toegesproken. Inmiddels weet ik: er komt geen spoorweg tot stand zonder dwarsliggers.' FOTO JOOST HOVING

Andere Meningen

'Het is de grootste luchtballon ter wereld'

Cabaretier, zanger en schrijver **Wim de Bie** is fel gekant tegen tegen het CDA-plan voor landaanwinning in de Noordzee: „Joop Atsma lanceert de grootste luchtballon ter wereld: 100.000 hectare! Het nieuwe land moet nieuwe natuur worden, maar verder heeft Joop totaal geen idee hoe het gaat worden. Ik dus ook niet. Van één effect ben ik wel zeker: als je nieuw land voor de kust wint, verdwijnt veel oude natuur. De gehele duinstreek - ons

mooiste natuurgebied - verandert van (zee)klimaat en zal verdwijnen. Neem je dit mee, Joop, als je gaat bedenken hoe het gaat worden?“, vraagt De Bie zich af op zijn *weblog Bieslog*.

Volgens landschapsarchitect en tevens pleitbezorger van bouwen in zee **Adriaan Geuze** staat het vast dat een eiland op een paar kilometer voor de kust wegens de strenge milieuriichtlijnen geen enkele kans maakt.

In *NRC Handelsblad* zegt hij daarover: „Dat is voer voor de Hoge Raad en dat gaat jaren duren. Daar komt nog bij dat de gemiddelde inwoner van Egmond zich niet kan voorstellen dat hij de zon niet meer in de zee ziet ondergaan. Begin dan met één eiland, bij Zeeland, dan kun je eerst eens kijken hoe dat gaat en wat je ermee wilt.“ Ook denkt Geuze dat er meer behoefte is aan landwinning ten behoeve van de natuur dan voor woningen.